

Karakter Güçleri ve Erdemli Oluş: Güçlü Yanlara-Dayalı Psikolojik Danışma ve Değerler Eğitime Yeni Bir Yaklaşım

Character Strengths and Virtues: A New Approach to Strengths-Based Counseling and Values Education

Ömer Faruk Kabakçı

Hacettepe Üniversitesi, Eğitim Fakültesi
Psikolojik Danışma ve Rehberlik
Anabilim Dalı, Türkiye
omerfaruk79@gmail.com

ÖZ

Değerler ve karakter eğitime ilişkin ülkemizde artan ilgi olmakla birlikte bu eğitimlerde kullanılabilecek, karakterin güçlü yanlarına odaklanan kapsamlı bir sınıflama bulunmamaktadır. Karakter güçleri ve erdemler son on yıldır güçlü yanlara dayalı pozitif psikoloji araştırmaları içinde üzerinde durulan bir kavramdır ve pozitif gençlik gelişimi için gerekli bir faktör olarak ele alınmaktadır. Karakter güçleri gençlerin olumlu yaşantı ve davranışlarını artırırken olumsuz olanların azalmasını sağlamaktadır. Ayrıca okullardaki güçlü yanlara dayalı uygulamalar için önemli bir role sahiptir. Bu çalışma karakter güçlerini ve ilişkili kavramları açıklayıp tanıtmak ve güncel araştırma bulgularını sunmayı amaçlamaktadır. Öncelikle psikolojik danışma ve rehberlik (PDR) bağlamında konunun anlamı tartışılmış ardından, karakter/değerler/erdem eğitimleriyle karakter güçleri arasındaki kavramsal ilişki ele alınmıştır. Güncel araştırmalar demografik etkiler, yararlar ve araştırma türleri gibi sınıflanarak altı başlıkta verilmiştir. Ayrıca bu güçlerin değerlendirilmesi üzerinde de durulmuştur. Sonuç olarak öğrencilerin karakter/değerler/erdem eğitimleri aracılığıyla güçlü yanlara dayalı bir yaklaşım içinde karakter güçlerini geliştirmenin pozitif gençlik gelişimi ve okul PDR hizmetleri için gerekli olduğu vurgulanmaktadır.

Anahtar kelimeler: Karakter güçleri, erdem, değerler eğitimi, psikolojik danışma, pozitif gençlik gelişimi

ABSTRACT

Despite a growing interest into values education in Turkey there is no comprehensive approach to character that direct studies with a focus on a strength-based approach. The systematic classification of character strengths and virtues has been a very popular term in the researches of strengths-based positive psychology over the past 10 years and is seen as an important factor for positive youth development. Character strengths have important implications for promoting the positive experiences such as well-being and are also related to reduced negative experiences of youth. It also plays a central role in applying strengths-building practices at schools. The present literature review aims to explain the construct of character strengths and virtues, define related constructs and summarize the most current research findings. Firstly, the meaning of character strengths within the context of psychological counseling and guidance were examined. Then conceptual overlap between character strengths and character/values/virtues educations was discussed. Current research review included demographics effect,

Geliş Tarihi/Received
21 Haziran/June 2014

Kabul Tarihi/Accepted
19 Ocak/January 2016

Elektronik Yayın Tarihi/Online Published
7 Kasım/November 2016

potential benefits of strengths, and research types. Measurement of character strengths was also presented. The present study suggests that cultivating students' character strengths through character/values/virtues educations is required for positive youth development and school counseling services with a focus on a strength-based approach.

Keywords: Character strengths, virtues, values education, counseling, positive youth development

GİRİŞ

Eğitimci ve politika yapımcılar, sorunları önlemede başarılı olamayan yetersizlik modeline alternatif olarak güçlü yanları geliştirmeye yönelik pozitif bakış açısını daha yararlı bulmaya başlamıştır. Bu doğrultuda 1990'lı yılların sonunda psikoloji bilimi incelemelerini olumsuz davranışlar yerine olumlu alanlara çevirmiştir. Pozitif psikolojinin üç araştırma alanından biri kapsamına giren olumlu karakter özelliklerine yönelik karakter güçleri ve erdemli oluş sınıflaması olumlu özelliklere yönelik gelecek araştırmalarda yönlendirici olmuştur. Son on yıl içinde de iyi karakteri araştırmaya yönelik büyüyen bir ilgi vardır (Compton ve Hoffman, 2013; Gradišek, 2012; Nofhle, Schnitker ve Robins, 2011; Proctor, 2013).

Bireylerin olumlu ve güçlü yanlarına dayalı (strengths-based) bir psikoloji alanı olarak tanımlanabilen pozitif psikolojideki (Madden, Green ve Grant, 2011) en önemli çalışmalardan biri, karakter güçleri yaklaşımıdır (Niemic, Rashid ve Spinella, 2012). Bu yaklaşım, pozitif psikolojinin gelişimine paralel şekilde gelişmiş (Biswas-Diener, Kashdan ve Minhas, 2011) ve karakter güçlerinin değerlendirilmesi, ilişkili olduğu özelliklerin araştırılması, deneysel müdahalelerin ve boylamsal çalışmaların tasarlanması gibi pozitif psikoloji araştırmalarına büyük ölçüde yön vermiştir.

Pozitif psikolojideki gençlerin güçlü yanlarına yönelme sürecinin sonuçlarından biri de pozitif gençlik gelişimi (PGG) olmuştur. PGG yaklaşımı gençlerin potansiyellerini vurgulamakta ve gençlerin zayıflıklarını telafi etmek yerine onların güçlerini göstermelerini sağlamaktadır. Bu doğrultuda PGG'ni arttırmaya yönelik karakter güçleri okul müfredatında programlar aracılığıyla geliştirilmeye çalışılmaktadır (Proctor, 2013). Ayrıca iyi karakterin PGG'nin temelini oluşturduğu (Park ve Peterson, 2008) gözönüne alındığında, gençlerin karakter güçlerinin PGG için PDR hizmetleri ile karakter/değerler/erdem eğitimleri yoluyla üzerinde durulması gereken önemli bir gelişim alanı olduğu düşünülmektedir.

KARAKTER GÜÇLERİNİN TANIMI VE SINIFLANDIRILMASI

Karakter güçlerini tanımlamadan önce karakter, erdem ve güçler kavramlarının anlamı ve birbiriyle ilişkisi üzerinde durmak da yarar vardır. Karakter, kişiliğin ahlaki açıdan değerli olan boyutlarıdır (Park ve Peterson, 2008). Bunun yanında erdemler, değer kökenli olup (Furnham ve Lester, 2012) sosyal ilişkilerde toplum üyeleri olarak davranma biçimimizi (Compton ve Hoffman, 2013) belirleyen yapılardır. Güçler ise performans, gelişim ve en uygun işlevselliği sağlayan pozitif özelliklerdir (Shoshani ve Aviv, 2012). Güçler evrenseldirler ve bireylerde doğal olarak varolurlar. Ayrıca olumludurlar, en üst düzeyde işlevsellik için fırsat sağlarlar ve bilişsel, fiziksel, kişilerarası veya kişinin kendine ait özellikleri veya becerileridir (Owens, 2011). Çoğu insan için güçler "mükemmel olunan davranışlar" olarak düşünülür (Biswas-Diener vd., 2011). Karakter güçleri pozitif kişisel özellikler olarak tanımlanabilir (Peterson, 2006). Karakter güçleri aynı zamanda erdemleri tanımlayan, belirleyen psikolojik süreçler ve yapılardır. Onlar erdemleri göstermeyi sağlayan özgün yollardır. Örneğin bilgelik erdemine öğrenme sevgisi, merak ve çok yönlü bakış açısı gibi güçlerle ulaşılabilir. Bu güçler bilginin kazanımı ve kullanımını içermeye benzerdir ancak içerik olarak birbirinden farklıdır.

Karakter güçleri ve erdemler sınıflaması, psikiyatrideki DSM (The Diagnostic and Statistical Manual of Mental Disorders-Ruhsal Bozuklukların Tanısal ve İstatistiksel El Kitabı) ve ICD (International Classification of Diseases-Hastalıkların Uluslararası Sınıflaması) sınıflamalarının karşılığı olarak pozitif psikoloji için benzer bir işleve sahip olmuştur. İnsan varlığındaki en iyiyi kapsamlıca inceleme ve betimlemeye yönelik bir ruh sağlığı el kitabı veya ruh sağlığı sınıflaması olarak tasarlanan karakter güçleri sınıflaması, karaktere ilişkin olumlu bireysel

farklılıkları ifade etmektedir. Pozitif psikolojideki ampirik araştırmaların büyük çoğunluğu bu ruh sağlığı kataloğundan etkilenmiştir. Karakter güçleri birbiriyle olumlu yönde ilişkilidir, beceri ile yeteneklerden ve dışsal kaynak ve desteklere ilişkin güçlerden farklıdır ve insan gelişimini sağlayan pozitif özellikler bütünüdür (Niemic, 2013; Nofle vd., 2011; Shoshani ve Slone, 2013). İyi karakter, tek doğru veya yanlışla belirlenen, var yoktan oluşan bir yapı değil, sürekliliktir (Peterson ve Park, 2008). Karakter güçleri kavramsal olarak kişilik özelliklerine benzer olmakla birlikte (Nofle vd., 2011) bu güçlerin öğretilbilir ve geliştirilebilir olması onları farklı kılmaktadır (Shoshani ve Aviv, 2012).

Karakter güçleri sınıflaması 3 yılı aşkın zamanda 53 bilim insanının işbirliğiyle ve önceki çalışmaların kapsamlıca incelenmesiyle ortaya konan kapsamlı bir tipolojidir. Bu sınıflamadaki girdi değişkenler karakterle ilgili alanyazın (psikiyatri, gençlik gelişimi, karakter eğitimi, din, felsefe, sosyal hizmetler, psikoloji, varolan ölçekler ve kurumsal çalışmalar) taranarak oluşturulmuştur (Niemic, 2013). Belirli ölçütler aday tanımlamalara uygulanarak, güçler belirlenmiştir. Herhangi bir karakter gücünün varlığı bu temel ölçütlere bağlıdır. Aşağıda verilen ve ortak özellikleri dikkate alınarak 8 maddede toplanabilen ölçütlere göre 24 karakter gücü tanımlanmıştır (Park, Peterson ve Seligman, 2004; Peterson, 2006; Peterson ve Seligman, 2004):

1. Tüm kültürlerde yaygın şekilde vardır.
2. Bireysel mutluluğu sağlar.
3. Ahlaki olarak değerlidir.
4. Başkalarını engellemez, özelliği gören kişiler olumlu hisseder, kıskanmadan o özelliği takdir eder.
5. Gözlenebilir, tutarlı ve ölçülebilir bireysel bir farklılıktır.
6. Farklı bireylerde farklı düzeylerde bulunur.
7. Çocuk ve gençlerde erken yaşlardan itibaren gelişir.
8. Toplumsal ritüel ve uygulamalarla geliştirilmesi hedeflenir.

Yukarıdaki ölçütlere göre oluşturulan sınıflamada 6 erdem, 24 güçlü karakter özelliği tanımlanmıştır. Bu güçler açıklamalarıyla birlikte Tablo 1'de verilmiştir (Park vd., 2004, s. 606; Peterson ve Seligman, 2004, s. 29):

Tablo 1. Karakter Güçleri ve Erdemler

Bilgelik: bilginin kazanımı ve kullanımıyla ilgili bilişsel yeterliliklerdir.
<i>Özgünlük:</i> sorunların çözümünde üretken ve orjinal yollar düşünme
<i>Merak:</i> süregiden bütün yaşama ilgi duyma, büyüleyici konular bulma, keşfetme
<i>Öğrenme sevgisi:</i> yeni bilgi, beceri ve konularda daha yeterli hale gelmeye duyulan ilgi
<i>Açıkfıkrilik:</i> olayları bütün açılardan düşünme ve inceleme, sonuçlara hemen karar vermeme, kanıt karşısında fikir değiştirebilme
<i>Bakış açısı:</i> diğerlerine akılcı öneriler getirebilme
Cesaret: içsel veya dışsal tüm engeller karşısında hedefleri başarma isteğine ilişkin duygusal yeterliliklerdir.
<i>Dürüstlük:</i> gerçeği konuşma, kendini gerçek bir şekilde ortaya koyma, duygu ve davranışlarının sorumluluğunu alma
<i>Cesur olma:</i> tehdit, zorluk ve acıdan korkmama, engel olsa da doğruyu söyleme, fiziksel cesareti içermekle birlikte, aynı değildir
<i>Sebatkârlık:</i> başlanılan işi bitirme, görevleri tamamlamaktan keyif alma, engellere rağmen belirli bir hareket tarzında ısrarcı olma
<i>Yaşam coşkusu:</i> yaşama enerji ve heyecanla yaklaşma, işleri yarım yapmama, yaşamı bir macera gibi canlı ve aktif yaşama
İnsaniyet: dostça olmayı ve diğerlerine yakınlaşma eğilimini içeren kişilerarası yeterliliklerdir.
<i>İyiyüreklik:</i> diğerlerinin yararına ve iyi şeyler yapmak, diğerlerine yardım etme, ilgilenme
<i>Sevme ve sevilme:</i> yakın ilişkilere değer verme, karşılıklı paylaşma ve diğerlerine yakın olma
<i>Sosyal zekâ:</i> diğerlerinin ve kendinin güdülerinin/duygularının farkında olmak, farklı sosyal durumlarda ne yapacağını bilme
Adalet: sağlıklı toplumsal yaşamın temelini oluşturan yeterliliklerdir.
<i>Hakkaniyet:</i> bütün insanlara aynı şekilde davranma, diğerleriyle ilgili kararlarda kişisel duyguların yanlılığı yol açmasına izin vermeme, herkese eşit şans vermek
<i>Liderlik:</i> grup aktivitelerini organize etme, süreci izleme, grubu cesaretlendirme

Vatandaşlık: bir grup veya ekibin bir üyesi olarak çalışma, gruba sadık olma
Ölçülülük: aşırıya karşı koruyan yeterliliklerdir.

Affedicilik: hata yapanları affetme, diğerlerine ikinci bir şans verme, kindar olmama

Alçakgönüllülük: başarılarını vurgulayıp ilgi çekme peşinde olmamak, hatalarını ve kusurlarını kabul etme

Tedbirlilik: seçimleriyle ilgili dikkatli olma, gereksiz risk almama, sonradan pişman olunacak şeyler yapmama

Öz-kontrol: davranışlarını ve duygularını düzenleme, disiplinlilik, duygularını kontrol edebilme

Aşkınlık: daha büyük evrene bağlantılar sağlayan ve anlam sağlayan yeterlilikler.

Eстетik ve mükemmelliğin takdiri: güzelliği/mükemmelliği, yaşamın farklı alanlarındaki becerili performansı farketme ve takdir etme

Şükür : gerçekleşen iyi şeyler için şükür dolu olmanın farkında olma, şükür ifade etmeye zaman ayırma

Umut: gelecekte en iyisini bekleme ve bunu başarmak için çalışma

Mizah: gülmeyi sevmek, diğer insanları güldürme, olayların farklı yanını görme, şakalar yapma

Maneviyat: daha yüksek amaçlar için yaşamın ve evrenin anlamı üzerine sağlam inançlar taşıma

Yukarıda yer alan güçlerin dışında tutku, özerklik gibi pozitif psikoloji bakış açısına sahip bir uygulamacının danışanlarda cesaretlendirmeyi arzulanabileceği pozitif kişisel özellikler de vardır ancak bunların sınıflamada yer almaması, dâhil edilen girdiler kadar evrensel olarak değerli olmayabileceklerine ilişkin değerlendirmeden (Peterson, 2006) kaynaklanmaktadır.

KARAKTER GÜÇLERİNİN ETKİSİ

Karakter güçleri yaklaşımının, özel bir kültürel bakış açısı dışında çalışıp evrensel erdemlere odaklanması ve parçalı, dağınık bir tarz yerine kapsamlı şekilde karakter güçlerini ortaya koyması (Noftle vd., 2011) açısından karakteri araştıran geçmiş yaklaşımlara göre daha yararlı olduğu söylenebilir. Karakter güçleri ve erdemlere sahip olmanın kişisel yararları olumlu yaşantı ve davranışları arttırması ve olumsuz olanları azaltması açısından iki yönlü ele alınabilir. Olumlu yanları açısından (Compton ve Hoffman, 2013; Park ve Peterson, 2008; Peterson ve Seligman, 2004; Proctor, 2013; Seider, Gilbert, Novick ve Gomez, 2013) açısından kişinin iyi karakter gelişimine ve psikolojik olarak büyümesine yardım ettiği için önemlidir. Ayrıca yaşamboyu birçok durumda işlevseldir. Örneğin bilgelik erdemi eylemlerin kendini, diğerlerini ve toplumun refahını nasıl etkileyeceğine dair bireye bakış açısı sağlar. Bu yönüyle olası sosyal problemleri önleme yolları sağlayabilir. Ayrıca ahlaki karakter güçleri başarılı kişisel, mesleki ve vatandaşlık ilişkilerine bağlanma için gerekli nitelikleri temsil eder ve öznel iyi oluş, kendini kabul, yaşama saygı, yeterlilik/etkililik, ruhsal ve fiziksel sağlık, başarı, destekleyici sosyal ilişkiler, diğerlerinden saygı görme ve diğerlerine saygı gösterme, doyurucu iş yaşamı, maddi yeterlilik, sağlıklı toplum ve aileler gibi olumlu çıktılarını da arttırmaktadır. Okula uyum sağlama açısından; zihinsel güçler bilişsel uyum, ölçülülük güçleri akademik başarıyla tutum ve davranışlar açısından uyum, aşkınlık güçleri duygusal uyum, kişilerarası güçler sosyal uyum için gereklidir (Shoshani ve Slone, 2013). Olumsuz yaşantılardan ise (Compton ve Hoffman, 2013; Peterson ve Seligman, 2004; Proctor, 2013; Seider vd., 2013) stres veya zor durumlara uyum sağlamayı kolaylaştırır, işlevsizliği ve antisosyal davranışları azaltır. Depresyon, kaygı, saldırganlık ve davranış problemleri ve zorbalıkta potansiyel koruyucu faktörlerdir.

Yaklaşımın yararlarının daha fazla öne çıktığı anlaşılmaktadır. Bu sınıflamanın yararları kavramın ilişkili olduğu araştırma sonuçlarına bakıldığında daha belirgin olarak görülebilmektedir.

KARAKTER GÜÇLERİNİN ÖLÇÜLMESİ VE DEĞERLENDİRİLMESİ

Pozitif psikoloji araştırmalarının en kritik araçları, iyi bir yaşamın bileşenlerini değerlendirme stratejileri hakkında üzerinde tartışılacak bir kelime hazinesi sunanlardır (Peterson, 2006). Bu kapsama giren karakter güçleri envanterleri, 24 gücün genç ve yetişkin yaş grubuna göre etkili şekilde değerlendirilmesini sağlayarak karakter güçlerinin ortak veya etkileşimli etkilerine yönelik araştırmaları kolaylaştırır. Park ve Peterson'a (2004) göre bu envanterlerin görece puanlanmasının kuramsal ve uygulamalı yararı vardır. Bu durum, kişinin örneğin iyiyüreklik puanının diğerlerinin iyiyüreklik puanlarıyla karşılaştırılması yanında, kişinin iyiyüreklik gücünün diğer güçlerine göre yerini belirlemede kullanılabilir. Bu envanterler kişisel güçlerin ve pozitif işlevselliğin çok boyutlu bir göstergesi olarak geliştirilmiştir (McGrath, Rashid, Park ve Peterson, 2010). İyi karakteri ifade etmeye ilişkin önceki girişimlerden değerlendirme yöntemlerinin eşzamanlı geliştirilmiş olmasıyla farklıdır

(Peterson, 2006). Yirmiden fazla dilin çeviri aşamasında olan ve milyonlarca kişi tarafından doldurulan ve ücretsiz web-temelli envanterler olup yeterli psikometrik özelliklere sahiptirler. Bu envanterler, karakter güçlerinin sonuçlarını ve ilişkilerini araştıran ve bilimsel dergilerde yayınlanan çeşitli araştırmalarda yoğun olarak kullanılmışlardır (Niemiec, 2013).

Karakter güçlerini değerlendirmede güvenilir yöntemlerden olan kendini anlatma türündeki ölçeklere giren Karakter Güçleri Envanterleri (Peterson ve Seligman, 2004) 30-45 dk. sürede cevaplanabilmektedir. Süre uzunluğu, dikkat dağılması, ara verme gibi durumlar için uygulayıcının zaman zaman süpervizyonunu gerektirebilmektedir. Kâğıt-kalem versiyonu yanında cevaplayıcıya öne çıkan güçleri hakkında doğrudan ve anlık dönüt sağlayan web-temelli versiyonu da vardır. İki form arasında psikometrik farklılıklar olmadığı bulunmuştur. Sosyal beğenirliğe karşı oldukça güçlü olan envanterlerdeki olası yanlışlıklar, anonim ve bilgisayarlı uygulamalarla azaltılmaya çalışılmıştır. Ölçek uygulaması sonucunda karakter güçleri hakkındaki tanımlar, güçleri keşfetmenin yolları, en üst sıradaki güçlerin az veya aşırı kullanımının tanımı ve 24 gücün herbirine yönelik güncel müdahalelerin tanımını içeren, karakter güçleri hakkında yorumlayıcı bir rapor elde edilir (Niemiec 2013; Park ve Peterson, 2004, 2006).

ARAŞTIRMALARIN DEĞERLENDİRİLMESİ

Karakter güçleri yaklaşımı ortaya çıktıktan kısa süre sonra, karakter güçleriyle yaşam doyumu, travma ve mutluluk yönelimleri gibi konularda geniş ve farklı örneklerde, Smith'in 2006 yılında belirttiğine göre, 25'ten fazla çalışma yapılmıştır. Son 10 yıllık araştırmalar ise güçlerin genel olarak mutluluk ve iyi oluşla olan ilişkisine yoğunlaşmıştır. Bu çalışmaların merkezinde pozitif psikoloji yaklaşımında da olduğu gibi öznel iyi oluş yer almaktadır (Niemiec 2013; Nofle vd., 2011). Niemiec'e (2013) göre sağlıklı olmada şükür, akademik başarıda sebatkârlık, psikolojik problemlerde umut en anlamlı güçler olarak çalışmalarda ortaya çıkmaktadır. Bununla birlikte karakter güçlerinin çizgi romanlarda yer alan süperkahramanların ve normal bireylerin özellikleriyle karşılaştırılmasından (Peterson ve Park, 2008) iş türleri ve iş doyumuyla ilişkisine (Peterson, Stephens, Park, Lee ve Seligman, 2010) kadar oldukça geniş çerçevede ele alındığı dikkati çekmektedir. Yaklaşımın ortaya çıkışından itibaren tüm araştırmaların burada ele alınması mümkün olmadığından 2011-2014 yılları arasında araştırmaların hangi yönde yoğunlaştığı üzerinde durulmuştur. Demografik değişkenler, güç sıralama ve ortalamaları, iyi oluş ve psikolojik belirtiler, okul ortamı, araştırma türleri ve diğer araştırmalar olmak üzere altı başlıkta bu çalışmalar sınıflandırılabilir.

1. Demografik değişkenlerden öncelikle cinsiyet (Bhatt vd., 2012; Furnham ve Lester, 2012; Seider vd., 2013; Toner, Haslam, Robinson ve Williams, 2012) daha sonra yaş (Proyer, Gander, Wyss ve Ruch, 2011; Weber, Ruch, Littman-Ovadia, Lavy ve Gai, 2013) farklarının çalışmalarda ele alındığı dikkati çekmektedir. Farklı yaş gruplarından öğretmenler (Gradišek, 2012) ve ebeveynlere (Shoshani ve Aviv, 2012) odaklanılmaktadır.
2. Karakter güçlerinin kendi içsel yapısına ilişkin çalışmalar; güçlerin birbiriyle ilişkisi (Dossett, 2011; Seider vd., 2013; Toner vd., 2012) güç ortalaması sıralamaları (Bhatt vd., 2012; Furnham ve Lester, 2012; Gradišek, 2012; Madden vd., 2011) ve öne çıkan güçleri (signature strengths) (Dossett, 2011) kapsamaktadır.
3. İyi oluş açısından bakıldığında işlevsellik (McGrath vd., 2010), yaşam doyumu (Dossett, 2011; Gradišek, 2012; Proyer vd., 2011), öznel iyi oluş (Dossett, 2011; Shoshani ve Slone, 2013; Toner vd., 2012), mutluluk (Gillham vd., 2011) ve iyilik haliyle (Toner vd., 2012) ilişkisi yanında psikolojik belirtilerden yas, travma ve stres (Desantis, 2011) ile depresyon (Gillham vd., 2011) öne çıkmaktadır.
4. Okul ortamındaki özelliklerden akademik başarı ve okul uyumu (Shoshani ve Slone, 2013; Weber ve Ruch, 2012) ile disiplin davranışlarına (Seider vd., 2013) yönelik çalışmalar ağırlıktadır.
5. Yordayıcılık, ilişki ve fark araştırmaları dışında, deneysel (Dossett, 2011; Madden vd., 2011) ve boyamsal (Gillham vd., 2011; Shoshani ve Slone, 2013) çalışmalar yanında aracılık etkisi (Weber ve Ruch, 2012; Weber vd., 2013) çalışılmaktadır.
6. Diğer çalışmalar ise; kişilik (Furnham ve Lester, 2012), dindarlık (Furnham ve Lester, 2012; Proyer vd., 2011), politik inanç (Furnham ve Lester, 2012), içsel koruyucular olarak (Bhatt vd., 2012), umut (Madden vd., 2011), özyeterlilik (Weber vd., 2013) ve yılmazlıktan (Hutchinson, Stuart ve Pretorius, 2010) oluşmaktadır.

Bu çalışmalara genel olarak bakıldığında; kızların sevgi, estetik ve mükemmelliğin takdiri, iyiyürekli, yaşam coşkusu gibi güçleri öne çıkarken, erkeklerin açıkfikirlilik, cesaret, hakkaniyet gibi güçlerde daha yeterli olduğu ortaya çıkmıştır. Her yaşta mizah önceliğini korurken, maneviyat gücünün son sıralarda yer aldığı dikkati çekmektedir. Önergenlikte işbirliği öndeyken şükürün düştüğü, lisede mizah öndeyken tedbirliliğin az görüldüğü, yetişkinlikte açıkfikirlilik daha çokken maneviyat ve özkontrol düşmektedir. Ayrıca güçlerin birbiriyle olumlu ilişkili ve sıralanmalarında farklılıklar olduğu, güçlerin iyi oluşun tüm göstergeleriyle pozitif ilişkili olduğu ve yordadığı bununla birlikte yas, stres ve depresyon gibi psikolojik belirtilerin düşüklüğünü de yordadığı, okul uyumu ve akademik başarıyı olumlu etkilediği ve disipline aykırı davranışlarla olumsuz ilişkili olduğu belirlenmiştir. Bunun yanında, karakter güçlerinin yılmazlık, kişilik, özyetkinlik, sosyal destek, iş türleri, dindarlık, politik inançlarla ilişkili ve deneysel ile aracılık etkisi çalışmalarında önemli değişkenler olduğu ortaya çıkmıştır.

PDR HİZMETLERİ AÇISINDAN KARAKTER GÜÇLERİ

Güçlü yanları temel alan psikolojik danışmada, sorun çözme yerine yeterlilikleri artırma önemlidir. Karakter güçleri yaklaşımı bu yeterliliklere hem içerik hem süreç olarak katkı sağlamıştır (Galassi, Griffin ve Akos, 2008). Karakter güçleri sınıflaması okul PDR hizmetleri açısından yeterlilik temelli psikolojik danışmayla ilgili bir yaklaşımdır denebilir. Bu yaklaşımda gençlerin psikolojik güçlerini geliştirmeleri ve zorluklar karşısında bu güçlerini ortaya koymalarını öğretmek için ailelere ve okullara yardımcı olunur (Smith, 2006). Öğrencilerin ise sorunlarının çözümünde kullanabilecekleri yeterliliklere/güçlü yanlara ilişkin kaynaklarını belirleyip bunları kullanmalarını cesaretlendirmek, psikolojik danışmanın temel amacıdır. Bu tarz bir yaklaşım, psikolojik danışmanın başarısını arttırır (Park ve Peterson, 2008). PDR hizmetlerinin niteliği açısından güçlere dayalı danışmanlık yanında güçlerin PDR hizmetleriyle ilişkisi bu hizmetlerin türleri, rolü ve psikolojik danışmanın uygulayıcı rolü açısından kurulabilir.

Güçlü yanlara dayalı okul psikolojik danışmanlığında akademik/mesleki/eğitsel alanlar birbiriyle ilişkili ve binişiktir ve karakter güçleri sınıflaması özellikle “kişisel/sosyal gelişime” denk düşen bir yeterlik alanıdır (Galassi ve Akos, 2007). Dolayısıyla rehberlik alanlarının birbiriyle ilişkisinden hareketle, karakter güçlerinin özellikle kişisel/sosyal gelişim alanı yanında kişisel, mesleki ve eğitsel tüm rehberlik türleriyle ilişkili olduğu söylenebilir. Bu bağlamda karakter güçleri halihazırdaki MEB okul PDR programının 3 alandaki gelişimsel kazanımları ile öğretim programlarındaki dersler arasındaki ilişkide bir ara disiplin olarak yer alabilir. Karakter güçlerinin birçok kazanımla ilişkili olmasından hareketle program revize edilebilir. Ayrıca 24 gücü, rehberlik alanlarıyla ilişkisi temelinde geliştirmeyi hedefleyen özgün PDR programları oluşturulabilir veya seçimlik etkinlikler hazırlanabilir. Böylece çocuk ve gençlerin tüm yönleriyle gelişimleri erken yaşlardan itibaren karakter yönüyle de desteklenmiş olacaktır.

Eğitim ortamlarındaki akademik sorumluluklarla ilgili sebatkârlık gibi güçlerin geliştirilmesi, daha iyi akademik sonuçlara yolaçarken (Shoshani ve Slone, 2013) disiplin problemlerinde de (Seider vd., 2013) yararlıdır. Akademik başarı ve disiplin problemleri günümüzde PDR hizmetlerinin okullarda sürekli gündeminde olan konulardandır. Ayrıca yukarıda değinilen ve karakter güçlerinin yararlı etkilerinin olduğu vurgulanan zorbalık, riskli davranışlar, psikolojik problemler vs. birçok olgu PDR hizmetleriyle hem önleyicilik hem çare buluculuk açısından ilgilidir.

PDR hizmetleri açısından ele alınabilecek ve karakter güçleriyle ilgili önemli kavramlardan biri de “öneçikan güçler”dir (Park ve Peterson, 2009). Öneçikan güçler öğrencinin 24 gücü içinde üst sıralarda daha çok sahip olduklarıdır. Bu güçlerle çalışmak öğrenciler için kolay ve zevklidir. Öneçikan güçleriyle çalışma öğrenildikten sonra diğerlerine geçilebilir. Başta zayıf ve problemlilerden başlamak engelleyicidir, vazgeçmeye ve savunmacılığa yolaçar. Öneçikan güçler, kişi diğer kişilerle karşılaştırıldığında, mutlaka güçlü yanlara sahip anlamındadır. Bunun için başarısız veya engelli öğrencilerle çalışmaya uygun güçlerdir. Onların güçlerini diğerleriyle karşılaştırmaktansa kendi güçlerini birbiriyle karşılaştırıp güçlü yanlarını bulmak daha gerçekçidir. Bu güçler uygun ebeveynlik ve gençlik gelişim programlarıyla geliştirilebilir (Park ve Peterson, 2009). Bu doğrultuda öneçikan güçlerin, PDR hizmetlerindeki bireysel çalışmalara dahil edilebileceği düşünülmektedir. Bireyin ilk 5 önemli gücü olan (Peterson ve Seligman, 2004) öneçikan güçler, okul PDR hizmetlerinde özellikle engelli, disipline giden veya riskli davranışlar gösteren öğrencilerin bireysel gelişimlerinde başlangıç noktası olabilir. Güçlü yanlardan başlamak, değişim ve gelişim için danışanların umut temelinde daha hızlı ilerlemelerini sağlayabilir.

Umut, açıkfikirlik, sosyal zekâ gibi karmaşık yapıları güçlendirme tutarlı ve uzun süreli müdahaleler gerektirir. Akran ve yetişkinlerle etkileşim ve gözlemler aracılığıyla bu yeterlikler geliştirilebilir. Ebeveyn ve eğitimciler karakter güçlerini geliştiren öğrenme materyalleriyle uyaran açısından zengin çevreleri eğitim ortamlarında sunmalıdır (Shoshani ve Aviv, 2012). Dolayısıyla, psikolojik danışmanların/rehber öğretmenlerin karakter güçleri çalışmalarını için ebeveyn ve öğretmenlere yönelik müşavirlik görevi sözkonusu olmaktadır. Okullarda yıl boyu süren 7-19 yaş veya yeni geliştirilen 0-18 yaş aile eğitimi (MEB, 2014) gibi programlar karakter güçleriyle bütünleştirilerek işlenebilir veya güçler temelli özgün aile eğitim programları veya alt modül ve etkinlik bileşenleri tasarlanabilir. Örneğin 12-18 yaş için belirlenen öfke kontrolü, iletişim, özgüven-benlik gelişimi, çatışma çözme gibi kazanımlarla örtüşen özkontrol, sosyal zeka, vatandaşlık, açıkfikirlik gibi güçlerin geliştirilmesi aile eğitimlerinde hedeflenebilir.

Karakter güçlerini değerlendiren ölçme araçları PDR hizmetlerinde kullanılarak, bu hizmetler daha etkili yapılandırılabilir. Her öğrenciye özel dönüt ve güçlerine ilişkin gelişim raporları alınarak öğrencilerin ortaokuldan itibaren kendi karakter güçleri gelişimini ve diğer gelişim alanlarıyla etkileşimini izlemeleri web-tabanlı uygulamalarla sağlanabilir. Örneğin okullardaki Mesleki Bilgi Sistemi gibi çevrimiçi uygulamalarla kariyer planları güçlü karakter özellikleriyle bütünleştirilerek öğrenciler yönlendirilebilir. Okul çapında öğrencilerde varlığı desteklenecek veya geliştirilecek güçlerin belirlenmesi ve PDR programlarında bu güçlere yer verilmesi sözkonusu ölçme araçlarının kullanımıyla mümkün olabilecektir. Bu araçların ebeveyn/öğretmen sürümlerinin kullanımı da güçlerin kapsamlıca değerlendirilmesini sağlayabilecektir.

Güçlere ilişkin şu anki çalışmalar yönetim, sosyal ve klinik psikoloji alanlarında da ele alınmaktadır (Biswas-Diener vd., 2011). PDR hizmetleri açısından konuyla ilgili uygulamalı çalışmalara bakıldığında; pozitif psikoloji uygulamaları ve farkındalık çalışmaları ile etkililiği kanıtlanmış deneysel programlar dikkati çekmektedir. Uygulamalı pozitif psikoloji kapsamında (Madden vd., 2011) iyilik halini artırma, hedef koymayı ve pozitif değişimi güçlendirmek için tasarlanmış işbirliğine dayalı çözüm odaklı sistematik çalışmalar yürütülür. Bu çalışmalar karakter güçlerini tanıma ve kullanma gibi alanlardaki pozitif psikoloji araştırmalarının uygulanması için fırsat sağlayabilir. Buna paralel uzun yıllardır pozitif psikolojinin eğitimdeki uygulamalarından olan sosyal-duygusal öğrenme programlarına benzer şekilde sözkonusu uygulamalar, eğitimde uygulamalı pozitif psikoloji başlığıyla sunulabilir (Madden vd., 2011). Ergenlerin okullarda hem iyi oluşlarını artırma hem de onların öğrenme ve akademik başarılarını içeren en istedik düzeyde işlevselliklerini geliştirmede kullanılabilir.

Deneysel programlardan ortaokul öğrencilerine yönelik “güçlü yanlara dayalı iyi oluş programı” (Rashid vd., 2013) oryantasyon, Karakter Güçleri Gençlik Envanterinin doldurulması, farklı alanlarda güçlerin kullanılmasıyla kişisel proje geliştirme aşamalarını içermektedir. Programda çeşitli durumlarla karakter güçleri arasındaki uyumu anlamayı gerektiren güçlere dayalı problem çözme yaklaşımı öğretilmiştir. Tablo 2’de (Rashid vd., 2013, s. 99) belirli problemleri çözmeye örnek güç kullanım stratejileri verilmiştir. Program sonunda öğrenci iyi oluş puanlarıyla ebeveyn sosyal beceriler derecelendirmelerinde anlamlı farklılıklar bulunmuştur.

Tablo 2. Sorunları Çözmede Güçlerin Kullanımı Örnekleri

Karakter gücü	Karşılaşılan engel	Strateji
Hakkaniyet: Adaletsizce, zorbaca ve alaycı davranıldığında öğrenci diğerlerini savunur.	Öğrenci belirli durumlarda uygun davranmaz ve farklı olan diğerlerine duyarsızdır	Öğrenci diğerlerinin adaletsizce davrandığı durumlarda kendisine nasıl davranılmasını isteyeceğini düşünmeye cesaretlendirilir.
Açıkfikirlik: Karar vermeden önce enine boyuna düşünür. Fikrini değiştirebilir.	Öğrenci esnek değildir. Yeni ortamlar, öğretmenler, akranlara, durumlara uyum sağlamaz.	Esnek olunmayan ve güçlü fikirlerin olduğu bir tartışmada öğrencinin karşı tarafın bakış açısını benimsemesi istenir.
Alçakgönüllülük: Öğrenci dikkat merkezi olmayı sevmez ve diğerlerinin öne çıkmasını tercih eder.	Öğrenci alçakgönüllü değildir, gereksiz dikkat çeker ve bir kişinin özellikleriyle başarılarını abartır.	Öğrenci yetenek ve başarılarının gerçek değerini anlaması için eğitilir. Kusurlu yanlarını kabul eden ifadeler yazdırılır ve bunların insan doğasının parçası olduğu farkettilir.

Uygulamalardan diğeri, farkındalık (Niemiec vd., 2012) çalışmalarıdır. Farkındalığın materyalist olmama ve kişisel değerleri vurgulamayla ilgili göstergeleri vardır. Bazı karakter güçleri farkındalığın bileşenidir, bazıları farkındalık uygulamasını arttırabilir ve diğerleri bu uygulamanın sonucudurlar. Bu bağlamda farkındalığı geliştiren ve bu uygulamalarca geliştirilen güçler tanımlanmıştır. Farkındalık, bilişsel güçlerin (bilgelik erdemi) ve özkontrol güçlerinin (ölçülülük erdemi) temel özelliği olarak görüldüğünden farkındalık uygulamaları karakter güçlerinin varlığını gerektirir. Farkındalık müdahalelerinin etkilerini doğrudan veya dolaylı olarak kolaylaştıran güçler vardır (Tablo 3) (aktaran Niemiec vd., 2012, s. 245).

Tablo 3. Karakter Güçlerinin Kullanıldığı Farkındalık Çalışmaları

Problem veya Kazanım Durumu	Yararı Görülen Karakter Gücü	Araştırmacılar
Klinik		
Depresyon nüksetmesinin önlenmesi	Bakışaçısı/Merak/ Açıkfikirlilik/ Maneviyat	Ma ve Teasdale, 2004; Segal, Williams ve Teasdale, 2002
Artakalan depresif belirtiler	Merak/Sebatkârlık	Kingston, Dooley, Bates, Lawlor ve Malone, 2007
Kaygı	Özkontrol/Cesaret/ Hakkaniyet/ Merak	Evans vd., 2008; Kabat-Zinn, 1990
Beden-imge sorunları	Şükür/İyiyüreklilik	Stewart, 2004
Madde kullanımı	Özkontrol/Cesaret	Gifford vd., 2004; Hayes, Strosahl ve Wilson 1999
Travma	Sebatkârlık/Cesaret/Umud	Follette, Palm ve Pearson 2006
Klinik Olmayan		
Dikkat ve belleğin gelişmesi	Özkontrol/Öğrenme sevgisi	Chambers vd., 2008; Tang vd., 2007
Kaygının azalması, tehdide uyum	Özkontrol/Merak/Bakışaçısı	Brown, Ryan, Creswell ve Niemiec, 2008; Shapiro, Schwartz ve Bonner, 1998
Stres tepkisine uyum	Özkontrol	Davidson vd., 2003
İlişkilerin gelişmesi	Sevgi/İyiyüreklilik/Sosyal zeka	Cordova ve Jacobson, 1993
Olumsuz benlik dikkati azalması	Yaşam coşkusu/Mizah	Murphy, 1995
Olumsuz duygulanımın azalması	Yaşam coşkusu/Umud	Brown ve Ryan, 2003; Chambers, Lo ve Allen, 2008

Görüldüğü gibi farkındalık çalışmalarında birçok karakter gücünün varlığı sözkonusudur. Farkındalık kazanmanın ise PDR hizmet ve uygulamalarının çoğunun temelinde yer alan bir süreç olduğu bilinmektedir. Diğer verilen örnekler de dikkate alındığında karakter güçlerine yönelik deneysel programların gençlere yönelik artan bir şekilde uygulanmaya başlaması sözkonusudur. PDR hizmetleri bu uygulamalar için özellikle okul ortamlarındaki en uygun çalışma alanını oluşturmaktadır.

Yukarıdakiler dışında güçler jimnastiği (Proctor vd., 2011), pozitif psikoloji (Seligman, Ernst, Gillham, Reivich ve Linkins, 2009) ve güçler-temelli pozitif eğitim programı (Madden vd., 2011) gibi daha farklı birçok uygulama vardır. Karakter güçlerine yönelik yapılacak bu uygulamalı çalışmalarda dikkat edilecek noktalar belirlenmiştir. Buna göre güçlere yönelik müdahalelerde çalışırken; a)patoloji ve güçleri ölçen araçların bütünleştirilmesi b)varolan ölçeklerin yeniden yorumu c)görüşme yöntemi ve örnek liderlerin tanıtımı d)aile-öğretmen-akranlardan paralel veri toplanması e)standart ve formal olmayan değerlendirmenin birlikte kullanımı f)güçlerin psikoeğitsel ve bireyselleştirilmiş eğitim planına alınması g)güçlerin akademik performansla bütünleştirilmesi h)gerçek hikaye kullanımı i)güçlerin davranış ve alışkanlıklara dönüşümünün izlenmesi j)özyetkinlik oluşturma k)aileyle öğretmeni sürece dahil etme gibi noktalara dikkat edilmesi yararlıdır (Rashid vd., 2013). Ayrıca kişisel ilgi ve değerlerin güçlerle etkileşimine bakmak, danışanın yaşantısına çok boyutlu yaklaşmak, güçlerin en yüksek ve en düşük olanları kadar birbiriyle etkileşimine de odaklanmak, motivasyonun azalması gibi danışan incinmelerine karşı dikkatli olmak gerekmektedir (Biswas-Diener vd., 2011).

Karakter güçleri araştırmalarından elde edilen ve PGG ile ilgili okul PDR hizmetleri için önemli olan beş nokta ise alanyazında (Park ve Peterson, 2008) şöyle ele alınmaktadır:

1. Akademik başarı zekâdan bağımsız biçimde karakter güçlerinden etkilendiğinden şükür, umut, sebatkârlık gibi güçlerin okul ortamında farkedilmesi, pekiştirilip cesaretlendirilmesi gerekmektedir.
2. Psikolojik danışmanlar iyi karakteri alışkanlıklar üzerinden olumlu ebeveynlik, okullaşma ve sosyalleşmeyle geliştirebilirler. Bu yönde yöntemler, etkinlikler ve çeşitli uygulamalar oluşturmak ve karakter gelişim programları uygulamak psikolojik danışma hizmetleri kapsamında yürütülmelidir.
3. Karakter güçleri yaklaşımı, karakter hakkında eğitimcilere kelime hazinesi sunma, öğrenci profilleri oluşturma, bireysel müdahaleler geliştirme, sürecin düşük akademik başarılı veya engelli öğrencilere uyarlanması gibi psikolojik danışmanların görevleri kapsamındaki çalışmalar için uygun bir yapı sunmaktadır.
4. Yaşa ve ihtiyaca göre ölçekler kullanılabilir.
5. Müdahale teknikleri psikolojik danışma programlarıyla bütünleştirilebilir.

Yukarıdaki açıklamalar yanında bu ilkeler göz önüne alındığında karakter güçleriyle çalışmanın PDR uygulamalarıyla örtüştüğü, bu yönüyle karakter güçlerini geliştirmenin PDR hizmetlerinin zenginleşmesi ve profesyonelleşmesine katkı sağlayabileceği düşünülebilir.

Son zamanlarda PDR alanında (Erkan vd., 2012) Kutadgu Bilig, Mesnevi gibi kültürel kaynaklarımıza duyarlı çalışmaların gerekliliği vurgulanmaktadır. Bu ihtiyacı karşılamak için karakter güçleri yaklaşımı en azından kapsamlı kavramsal yapısı ve oldukça fazla araştırmada ele alınması yanında, Türk kültürünün özelliklerine uyarlanmak koşuluyla, zengin bir hazine niteliğindedir. İyilik, adalet, şükür, maneviyat, cesaret, affetme gibi özellikler Türk kültürünün gerek toplum gerek aileler nezdinde iyi insan yetiştirme sürecinde önemli olduğu bilinen kavramlardır. Karakter güçleri yaklaşımının evrensel değer özelliklerine odaklanması konunun Türkiye'de çalışılabilirliğini mümkün kılabilir. Böylece değerler eğitiminin yapıldığı sekiz alan içinde en düşük sayıda araştırmaların yapıldığı alanlardan olan eğitimde psikolojik hizmetler (Baş ve Beyhan, 2012) için önemli bir boşluk doldurulabilir.

KARAKTER, DEĞERLER VE ERDEM EĞİTİMLERİNDE KARAKTER GÜÇLERİNİN YERİ

Geçmişten beri gençlerde karakter, erdem, ahlak gibi konular karakter eğitimi başlığıyla incelenirken son yıllarda karakter, karakterle ilgili gelişimsel yeterlilikler, karakter eğitimi gibi kavramlar ise karakter güçleri adı altında ele alınmaktadır (Park ve Peterson, 2006). Karakter eğitime saygı, şefkat, sorumluluk, gibi özellikleri öğretmeyi amaçlayan eğitim denebilir. Kapsanacak özellikler tam belirlenmese de bu eğitimler güncelliğini korumakta ve okullarda karakter eğitimi programlarını uygulamaya dönük yoğun ilgi bulunmaktadır (Park, 2004). Türkiye'de ise karakter eğitime benzer nitelikteki değerler eğitimi araştırmalarının azlığına (Baş ve Beyhan, 2012) rağmen bu eğitimlere yönelik ilginin varlığındaki (MEB, 2010) artış dikkat çekmektedir.

Bireysel değerler ve karakter güçleri birlikte; işbirliği, farklılıklara saygı, sosyal adalet, hür irade, kişisel büyüme, sağlık gibi toplumsal değerlerle de ilişkilidir (Neto ve Marujo, 2013). Güçler ve değerler birbiriyle bağlantılı yapılardır. Bu durum yaklaşımın "VIA-values in action" şeklinde adlandırılmasıyla da ifade edilmiştir. Güçler ve değerler arasındaki kavramsal binişme fazla olduğu için zaman zaman insanlar güçlerinin farkında olmayabilirler (Biswas-Diener vd., 2011) ve değerler kavramını daha çok öne çıkarabilirler. Değerlerle ilişkisi açıkça vurgulanan karakter güçleri hem karakter özelliklerini hem de erdemleri içermektedir. Bu yönüyle değer, erdem ve karakter özelliklerinin bileşimini ifade etmektedir.

Karakter güçleri sınıflamasındaki kuramsal çerçeve, gençlerin iyi oluşunu artırma ve karakter güçlerini geliştirmek için programların tasarlanması, uygulanması ve değerlendirilmesine rehberlik yapabilir (Proctor, 2013). Pozitif özellikler, öğretimle güçlendirilebilir olduğundan (Park ve Peterson, 2004) karakter ve değerler eğitim programları uygulamak, bu güçleri bilimsel olarak kazandırmada uygun yollar olarak görülmektedir.

Yapılan bir çalışmada (Person, Moiduddin, Hague-Angus ve Malone, 2009) karakter yeterlilikleriyle ilgili karakter eğitimlerinde kullanılan ölçme araçlarının psikometrik özelliklerinin önemli oranda yetersiz olduğu bulunmuştur. Karakter güçleri yaklaşımı ise karakter özelliklerinin çokboyutluluğuna ilişkin güvenilir, geçerli araçlar sunmasıyla yeterli bir yaklaşım olarak sunulmuştur. Sözkonusu psikometrik yeterliliğiyle karakter güçleri sınıflaması; PGG ve iyilik hali gibi uygulama ve müdahaleler yanında özellikle karakter eğitiminin etkilerini değerlendirmede kullanılabilir. Değerlendirme sürecinde karakter güçleri temel kazanım olarak veya diğer kazanım ve sonuçlarla ilgili müdahalelerin etkileri için aracı olarak ele alınabilir. Müdahalelerin sonuçlarını ortaya koyarken "beklenmedik etkileri" tespit etmeye de yardımcı olur (Park ve Peterson, 2004).

Karakter güçleri yaklaşımı karakter eğitimi programlarına hangi karakter özelliklerinin dâhil edileceğini ortaya koymaktadır (Galassi ve Akos, 2007). Bu anlamda kapsamlı okul PDR programlarındaki karakter eğitimi çalışmaları için çerçeve sunar (Galassi vd., 2008). Karakter/değerler/erdem eğitimlerini içerebilecek PDR uygulamalarında bu eğitimlerin içerik olarak yapılandırılmasında karakter güçlerinin önemli bir boşluğu doldurabileceği düşünülmektedir.

Birbiriyle ilişkili kavramlar olan karakter/değerler/erdem eğitimleri örnekleri, içerdikleri özelliklerin karakter güçleriyle binışmesi yönünden incelenmiştir. Benzer çalışmaları temsil edici olması açısından, yaklaşımın ortaya çıkışının (Peterson ve Seligman, 2004) öncesi ve sonrası yıllardan üçer; ve karakter eğitimi, değerler eğitimi ve erdem eğitimlerinin her biri için ikişer olmak üzere program niteliğindeki altı çalışma (Tablo 4) karşılaştırılmıştır. İncelenen çalışmalar, ilgili özelliklerin eğitimi ve kazandırılmasına yönelik yöntem, etkinlik ve uygulamaları içermektedir.

Tablo 4. Karakter Güçleri ve Benzer Yaklaşımların Karşılaştırılması

	Karakter Eğitimi		Değerler Eğitimi		Erdem Eğitimi	
Karakter Güçleri	Koehler ve Royer, 2001	Boshamer, Broome, Henley ve Mordaszews, 2008	Gust, 1995	Freakley, Burgh ve Macsporran, 2008	Unell ve Wyckoff, 1995	Jacobs ve Jacobs-Spencer, 2006
1.Özgünlük						
2.Merak						
3.Öğrenme sevgisi						
4.Açıkfikirlilik		Sağduyu				
5.Ç.Y.Bakış açısı					Arabuluculuk	
6.Dürüstlük	Doğruluk/ Dürüstlük	Dürüstlük	Doğruyu konuşmak	Güvenilirlik/ Doğruluk	Dürüstlük/ Güvenilirlik	Dürüstlük/ Doğruluk
7.Cesur olma		Cesaret	Cesaretilik		Cesaret	Cesaret
8.Sebatkarlık		Azim		Mükemmellik çab.		Sebat
9.Yaşam coşkusu						
10.İyiyüreklilik	Nezaket/ Yardımsverlik	İyilik			Yardımsverlik/ Nezaket	Cömertlik
11.Sevme/sevilme						
12.Sosyal zeka	Toplumsallık				Empati	
13.Hakkaniyet	Saygı/Eşitlik	Saygı/Eşitlik	Saygı	Eşitlik/Saygı	Eşitlik/Saygı	
14.Liderlik					İşbirliği	
15.Vatandaşlık	Sorumluluk/ Sadakat	Vatandaşlık/ Sorumluluk	Sorumluluk	Sorumluluk	Sadakat/ Sorumluluk	
16.Affedicilik			Merhamet	Şefkat		
17.Alçakgön.						
18.Tedbirlilik						
19.Öz-kontrol		Öz-disiplin			Sabır/ Öz-disiplin	Sabır
20.Est./mük.tak.						
21.Şükür						
22.Umut						
23.Mizah					Mizah	
24.Maneviyat						Maneviyat
			Özgürlük/ Hoşgörü		Özgüven/ Motivasyon/ Hoşgörü	Sükunet

Çalışmaların dürüstlük, cesaret, adalet, vatandaşlık, iyiyüreklik ve öz-kontrol özelliklerine yoğunlaştıkları, karakter güçleri özelliklerinden yaklaşık yarısının bu eğitimlerde yer aldığı, karakter güçlerinin bu eğitimlerde yer alan ve almayanlar dâhil çok daha kapsamlı bir kavram sınıflaması olduğu anlaşılmaktadır.

Yukarıdaki çalışmalara rağmen, değerler, ahlak, karakter güçleri ve erdemlerin evrensel olmakla birlikte yeteri kadar araştırılmadığı vurgulanmaktadır (Hutchinson vd., 2010). Bu yöndeki araştırmaları arttırmak adına, hem ahlaki ve performans karakter özelliklerini (Seider vd., 2013) kapsayıcı olması (Tough, 2012) hem de bakış açısı, dini bağlılık ve aile yönelimi gibi kişisel değer ve inançlardan oluşan kişisel ahlaklılık ile evrensel insanlık prensiplerini içeren genel ahlaklılığı (McWhirter, McWhirter, McWhirter ve McWhirter, 1998) kapsamı, bunun yanında psikometrik yeterliliğiyle içeriğinde karakter/değerler/erdemlere aynı anda yer veren karakter güçleri yaklaşımı, karakter/değerler/erdem eğitimleri için faydalı bir sınıflama olarak kullanılabilir.

SONUÇ VE ÖNERİLER

Karakter Güçleri ve Erdemli Oluş sınıflaması gençlerin güçlü yanlarına ilişkin yirmidört güç ve altı erdem boyutunu içeren kapsamlı bir yaklaşımdır. Altı boyutta incelenen araştırmalar bu sınıflamanın olumlu davranış ve yaşantıları arttırmada gerekli olduğunu ve PGG ile güçlü yanlara dayalı psikolojik danışma sürecinde kullanılacak yararlı bir yaklaşım olduğunu göstermektedir. Karakter güçleri, karakter/değerler/erdem eğitimlerinin içeriğini yeterince kapsadığından PGG'ni sağlamak için karakter güçlerini kazandırmaya yönelik bu yöndeki eğitimlerin tasarlanması, uygulanması ve değerlendirilmesinde gerekli bir sınıflamadır. Bununla birlikte karakter güçleri yaklaşımı için uygulamaların yapılandırılmasıyla ilgili fikirbirliğinin oluşturulması için kuramsal bir çerçevenin belirlenmesine ihtiyaç vardır (Niemic, 2013). Bunun yanında "genellenebilirlik" boyutu açısından yaklaşımın farklı diller ve kültürlerde de erişilebilirliğinin sağlanması gerekmektedir. Ayrıca kendini anlatma ölçekleri yanında akran, ebeveyn ve öğretmen kaynaklarından verilerle görüşme ve gözlem yöntemlerinin kullanılması yararlı olacaktır (Noftle vd., 2011). Bu kapsamda PDR uygulamaları ve bu uygulamalarda yer verilebilecek karakter/değerler/erdem eğitimlerinin içeriğinin karakter güçlerine dayanarak yapılandırılması ve değerlendirilmesi faydalı olabilir. Yazılı ve web-tabanlı ölçeklerin kullanımıyla kişisel dönüt raporlarının hazırlanması için araştırmalar yapılabilir. Değerlendirme sonuçlarına dayanarak öğrencilerin güçlerini bireysel olarak veya diğerleriyle karşılaştırarak gelişim planları PDR hizmetleri kapsamında hazırlanabilir. Alanyazına bakıldığında konuyla ilgili gelecek araştırmaların sağlık, yakın ilişkiler, iş/kariyer, yaşamboyu gelişimi (Noftle vd., 2011) ve karakter yargıları, eğitim ve öğrenme, yetenekler, psikolojik sorunlar ve riskli davranışlar (Niemic, 2013) ile incinebilirlik (Bhatt vd., 2012) ve sosyal-duygusal becerilerle bütünleştirilmesine (Shoshani ve Slone, 2013) yönelik olması gerektiği vurgulandığından, gelecekteki araştırmaların bu özelliklere yoğunlaşması önerilebilir. Bu doğrultuda konuyla ilgili ülkemizde yapılacak çalışmaların öğrencilerin okuldan "akademik başarı ortalaması" gibi "karakter puan ortalamasıyla" da mezun olmaları (Tough, 2012) idealine katkı olacağı düşünülmektedir.

KAYNAKÇA

- Baş, G. ve Beyhan, Ö. (2012). Türkiye'de değerler eğitimi konusunda yapılmış lisansüstü tezlerin farklı değişkenler açısından değerlendirilmesi. *Değerler Eğitimi Dergisi*, 10(24), 55-77.
- Bhatt, G., Tweed, R., Dooley, S., Viljoen, J., Douglas, K., Gagnon, N. ve Besla, K. (2012). Connections, and beliefs about crime among adolescents. *International Journal of Social Sciences and Humanity Studies*, 4(1).
- Biswas-Diener, R., Kashdan, T. B. ve Minhas, G. (2011). A dynamic approach to psychological strength development and intervention. *The Journal of Positive Psychology*, 6(2), 106-118.
- Boshamer, C. M., Broome, S. A., Henley, N. W. ve Mordaszewski, E. (2008). *Teaching character in the teenage years 36 weeks of daily lessons for grades 7-12*. NC: Character Development Group.
- Compton, W. C. ve Hoffman, E. (2013). *Positive psychology: The science of happiness and flourishing*. Belmont, CA: Wadsworth.
- Desantis, D. (2011). *The relationship between character strengths and the experience of bereavement in adolescence* (Yayımlanmamış doktora tezi). Massachusetts School of Professional Psychology.
- Dossett, T. H. (2011). *The influence of the character strengths of gratitude and kindness on subjective well being* (Yayımlanmamış doktora tezi). Louisiana Tech University.
- Erkan, S., Çetin Gündüz, H., Kaya, Ö., Tarhan, S., Gökçe, S. ve Gülebağlan, C. (2012). *Kültürümüzden okula grup rehberliği etkinlikleri*. Ankara: PegemA.
- Freakley, M., Burgh, G. ve MacSporran, L. T. (2008). *Values education in schools a resource book for student inquiry*. Victoria Australia: ACER.
- Furnham, A. ve Lester, D. (2012). The development of a short measure of character strength. *European Journal of Psychological Assessment*, 28(2), 95-101.
- Galassi, J. P. ve Akos, P. (2007). *Strengths-based school counseling: Promoting student development and achievement*. New York: Lawrence Erlbaum Associates.
- Galassi, J. P., Griffin, D. ve Akos, P. (2008). Strengths-based school counseling and the ASCA national model. *Professional School Counseling*, 12(2), 176-181.
- Gillham, J., Adams-Deutsch, Z., Werner, J., Reivich, K., Coulter-Heindl, V., Linkins, M., ... ve Contero, A. (2011). Character strengths predict subjective well-being during adolescence. *The Journal of Positive Psychology*, 6(1), 31-44.
- Gradišek, P. (2012). Character strengths and life satisfaction of Slovenian in-service and pre-service teachers. *CEPS Journal*, 2(3), 167-180.
- Gust, J. (1995). *Developing character-building values a whole language approach*. NJ: Goodapple.
- Hutchinson, A. K., Stuart, A. D. ve Pretorius, H. G. (2010). Biological contributions to well-being: The relationships amongst temperament, character strengths and resilience. *Journal of Industrial Psychology*, 36(2), 1-10.
- Jacobs, D. T. ve Jacobs-Spencer, J. (2006). *Teaching virtues building character across the curriculum*. Lanham, Maryland: R&L Education.
- Koehler, M. D. ve Royer, K. E. (2001). *First class character education activities program ready-to-use lessons ve activities for grades 7-12*. NJ: Prentice Hall.
- Madden, W., Green, S. ve Grant, A. M. (2011). A pilot study evaluating strengths-based coaching for primary school students: Enhancing engagement and hope. *International Coaching Psychology Review*, 6(1), 71-83.
- MEB. (2010). *Değerler eğitimi uluslararası konferansı*. İstanbul: Damla Yayınevi.
- MEB. (2014). *Aile eğitimi kurs programı 0-18 yaş çocuğu olan ailelere*. Ankara: Hayatboyu Öğrenme Genel Müdürlüğü.
- McGrath, R. E., Rashid, T., Park, T. ve Peterson, C. (2010). Is optimal functioning a distinct state?. *The Humanistic Psychologist*, 38, 159-169.
- McWhirter, J. J., McWhirter, B. T., McWhirter, A. M. ve McWhirter, E. H. (1998). *At risk youth a comprehensive response*. CA: Brooks/Cole.
- Neto, L. M. ve Marujo, H. A. (2013). Positive community psychology and positive community development: Research and intervention as transformative-appreciative actions. H. A. Marujo ve L. M. Neto (Ed.). *Positive Nations and communities, cross-cultural advancements in positive psychology 6* içinde (s. 209-230). Springer. doi:10.1007/978-94-007-6869-7_1

- Niemiec, R. M. (2013). VIA character strengths: Research and practice (the first 10 years). H. H. Knoop ve A. Delle Fave (Ed.). *Well-being and cultures: Perspectives from positive psychology, cross-cultural advancements in positive psychology 3* içinde (s. 11-29). Springer. doi:10.1007/978-94-007-4611-4_2
- Niemiec, R. M., Rashid, T. ve Spinella, M. (2012). Strong mindfulness: Integrating mindfulness and character strengths. *Journal of Mental Health Counseling, 34*(3), 240-253.
- Noftle, E. E., Schnitker, S. A. ve Robins, R. W. (2011). Character and personality: Connections between positive psychology and personality psychology. K. Sheldon, T. Kashdan ve M. Steger (Ed.). *Designing the future of positive psychology: Taking stock and moving forward* içinde (s. 207-227). New York: Oxford University Press.
- Owens, R. L. (2011). *The development and initial validation of the preschool strengths inventory* (Yayımlanmamış doktora tezi). University of Kansas, Lawrence, KS.
- Park, N. (2004). Character strengths and positive youth development. *The ANNALS of the American Academy of Political and Social Science, 591*, 40-54.
- Park, N. ve Peterson, C. (2004). Classification and measurement of character strengths: Implications for practice. P. A. Linley ve S. Joseph (Ed.). *Positive psychology in practice* içinde (s. 433-446). NJ: John Wiley & Sons.
- Park, N. ve Peterson, C. (2006). Moral competence and character strengths among adolescents: The development and validation of the Values in Action Inventory of Strengths for Youth. *Journal of Adolescence, 29*, 891-909.
- Park, N. ve Peterson, C. (2008). Positive psychology and character strengths: Application to strengths-based school counseling. *Professional School Counseling, 12*(2), 85-92.
- Park, N. ve Peterson, C. (2009). Strengths of character in schools. R. Gilman, E. S. Huebner ve M. J. Furlong (Ed.). *Handbook of positive psychology in schools* içinde (s. 65-76). New York: Routledge.
- Park, N., Peterson, C. ve Seligman, M. E. P. (2004). Strengths of character and well-being. *Journal of Social and Clinical Psychology, 23*(5), 603-619.
- Person, A. E., Moiduddin, E., Hague-Angus, M. ve Malone, L. M. (2009). *Survey of Outcomes Measurement in Research on Character Education Programs (NCEE 2009-006)*. Washington, DC: National Center for Education Evaluation and Regional Assistance, Institute of Education Sciences, U.S. Department of Education.
- Peterson, C. (2006). The values in action (via) classification of strengths: The un-dsm and the real dsm. M. Csikszentmihalyi ve I. Csikszentmihalyi (Ed.). *A Life Worth Living: Contributions to Positive Psychology* içinde (s. 29-48). New York: Oxford University Press.
- Peterson, C. ve Seligman, M. E. P. (2004). *Character strengths and virtues: A handbook and classification*. Washington, DC: APA.
- Peterson, C., Stephens, J. P., Park, N., Lee, F. ve Seligman, M. E. P. (2010). Strengths of character and work. P. A. Linley, S. Harrington ve N. Page (Ed.). *Handbook of positive psychology and work* içinde (s. 221-234). NY: Oxford University Press.
- Peterson, C. ve Park, N. (2008). The Positive Psychology of Superheroes. R. Rosenberg ve J. Canzoneri (Ed.). *The Psychology of Superheroes: An unauthorized exploration* içinde (s. 5-18). TX: BenBella Books.
- Proctor, C. (2013). The Importance of good character. C. Proctor ve P. A. Linley (Ed.). *Research, applications, and interventions for children and adolescents: A positive psychology perspective* içinde (s. 13-21). Springer. doi:10.1007/978-94-007-6398-2_2
- Proctor, C., Tsukayama, E., Wood, A. M., Maltby, J., Fox Eades, J. M. ve Linley, P. A. (2011). Strengths gym: The impact of a character strengths-based intervention on the life satisfaction and well-being of adolescents. *The Journal of Positive Psychology, 6*(5), 377-388.
- Proyer, R. T., Gander, F., Wyss, T. ve Ruch, W. (2011). The relation of character strengths to past, present, and future life satisfaction among german-speaking women. *Applied Psychology: Health and Well-Being, 3*(3), 370-384.
- Rashid, T., Anjum, A., Lennox, C., Quinlan, D., Niemiec, R. M., Mayerson, D. ve Kazemi, F. (2013). Assessment of character strengths in children and adolescents. C. Proctor ve A. Linley (Ed.). *Research, applications, and interventions for children and adolescents* içinde (s. 81-115). Springer.
- Seider, S., Gilbert, J., Novick, S. ve Gomez, J. (2013). The role of moral and performance character strengths in predicting achievement and conduct among urban middle school students. *Teachers College Record, 115*(8), 1-18.
- Seligman, M. E. P., Ernst, R. M., Gillham, J., Reivich, K. ve Linkins, M. (2009). Positive education: Positive psychology and classroom interventions. *Oxford Review of Education, 35*(3), 293-311.

- Shoshani, A. ve Aviv, I. (2012). The pillars of strength for first-grade adjustment—Parental and children's character strengths and the transition to elementary school. *The Journal of Positive Psychology*, 7(4), 315-326. doi:10.1080/17439760.2012.691981
- Shoshani, A. ve Slone, M. (2013). Middle school transition from the strengths perspective: Young adolescents' character strengths, subjective well-being, and school adjustment. *Journal of Happiness Studies*, 14(4), 1163-1181.
- Smith, E. J. (2006). The strength-based counseling model. *The Counseling Psychologist*, 34, 13-79.
- Toner, E., Haslam, N. Robinson, J. ve Williams, P. (2012). Character strengths and wellbeing in adolescence: Structure and correlates of the Values in Action Inventory of Strengths for Children. *Personality and Individual Differences*, 52, 637-642.
- Tough, P. (2012). *How children succeed: Grit, curiosity, and the hidden power of character*. NY: Houghton Mifflin Harcourt.
- Unell, B. C. ve Wyckoff, J. L. (1995). *20 teachable virtues practical ways to pass on lessons of virtue and character to your children*. NY: Perigee.
- Weber, M. ve Ruch, W. (2012). The role of a good character in 12-year-old school children: Do character strengths matter in the classroom?. *Child Indicators Research*, 5(2), 317-334.
- Weber, M., Ruch, W., Littman-Ovadia, H., Lavy, S. ve Gai, O. (2013). Relationships among higher-order strengths factors, subjective well-being, and general self-efficacy-The case of israeli adolescents. *Personality and Individual Differences*, 55, 322-327.

EXTENDED SUMMARY

Character Strengths and Virtues: A New Approach to Strengths-Based Counseling and Values Educations

At the end of the 1990s, the focus of the science of psychology has turned to positive rather than negative behaviors. In this context, the rise of positive psychology yielded a growing interest in studying strengths of human being such as character strengths and virtues (Peterson & Seligman 2004; Shoshani & Slone, 2013). Character strengths and virtues classification of the good character in terms of six universal virtues and 24 character strengths introduced by the Peterson and Seligman (2004). The input variables of the classification were generated by scanning the current literature expressing the character in the fields of psychiatry, youth development, character education, religion, philosophy, business and psychology. The vast majority of empirical research regarding mental health in positive psychology influenced by this catalog.

Character refers to individual differences and strength of character can be described as positive personal characteristics (Peterson, 2006). Character strengths are the psychological processes and structures defining and determining virtues. They are qualifications morally valued and are beneficial to oneself and other people. Six virtues – wisdom, courage, humanity, justice, temperance, and transcendence – were identified as core characteristics that involve twenty-four strengths of character.

Character strengths in different age groups have been associated with desirable outcomes such as mental and physical health, subjective well-being, supportive social relationships, respect for life, adequacy/effectiveness, success, satisfying work life, respect from others and show respect for others, healthy communities and families, self-acceptance, and a reduction of problems such as coping with stress or difficult situations, dysfunction, antisocial behavior, depression, anxiety, behavioral problems, aggression, psychopathology and psychosocial impact of bullying experiences (Compton & Hoffman, 2013; Park & Peterson, 2008; Peterson & Seligman, 2004; Proctor, 2013; Seider, Gilbert, Novick, & Gomez, 2013).

Research on the character strengths in last three years (Bhatt et al., 2012; Furnham & Lester, 2012; Hutchinson, Stuart, & Pretorius, 2010; Madden, Green, & Grant, 2011; McGrath, Rashid, Park, & Peterson, 2010; Seider et al., 2013; Shoshani & Slone, 2013; Toner, Haslam, Robinson, & Williams, 2012; Weber & Ruch, 2012; Weber, Ruch, Littman-Ovadia, Lavy, & Gai, 2013) can be classified in six titles as demographic variables, correlations between strengths, well being, school success, research types, and other studies. Accordingly, there are researches regarding demographics, well-being, and academic success. Further, several other studies had focused on personality, spirituality, political view, as internal protective factors, hope self-efficacy and resilience in terms of character strengths.

Counseling services in schools aim to improve students' personal, vocational and educational competencies. Among these, especially "personal / social development" is the development area corresponding to the character strengths (Galassi & Akos, 2007). In educational environments, strengths also have positive effect on both students' academic tasks (Shoshani & Slone 2013) and disciplinary problems (Seidler, Gilbert, Novick, & Gomez, 2013). Today, academic achievement and discipline problems are two of the many issues on the agenda of counseling services in schools.

Strength of character approach presents a broad conceptual framework about character to educators. Using this framework, they can develop character profiles based on "signature strengths" of students and then design individual or group interventions to improve the strengths. Strengths gym program (Proctor et al., 2011), strengths-based well-being program (Rashid et al., 2013), positive psychology program (Seligman, Ernst, Gillham, Reivich, & Linkins, 2009), strengths-based coaching program (Madden et al., 2011), and mindfulness practices (Niemic, Rashid, & Spinella, 2012) are some examples of the programs can be implemented. Strengths-based school counseling in the school environment for these applications constitutes the most appropriate work area.

On the other hand, strengths and values are associated with each other (Biswas-Diener, Kashdan, & Minhas, 2011). When compared to different studies related with values/character/virtues education, it can clearly be seen that character strengths classification is the most comprehensive approach to values educations. In this sense, measurement tools of classification of character strength can be used to assess the effects of character/values education. Adult and youth versions of The VIA Inventory of Strengths (Peterson & Seligman, 2004) had been developed to assess the 24 character strengths and virtues and have good reliability and validity.

In conclusion, the research shows that character strengths are needed for promoting the positive behaviors and experiences, and positive youth development in youth. By using the measurement tools for character strengths in school counseling and guidance services, these services can be configured to be more effective. Besides, ensuring the accessibility of these tools in different languages and cultures is necessary in terms of generalizability of the approach.